

пов'язаних із виникненням ризику корупції та справами про корупцію, за якими проводиться розслідування.

Науковий керівник: асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук *Деменчук Марина Олександрівна*.

Гарбуз А. Ю., Дроб'язко А. В.

студентки 1-го курсу магістратури факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ ТА ФЕДЕРАЛЬНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ: ОСНОВНІ АСПЕКТИ

Обрання Україною європейського вектору розвитку, обумовило потребу реформувати політичний, інформаційний, економічний та правовий простір країни з метою утвердження принципу верховенства права, гарантій демократії та прав людини.

Одним з кроків на шляху запровадження європейських стандартів було реформування судової та правоохоронної системи, у тому числі шляхом створення нових органів таких як, наприклад, Державне бюро розслідувань (надалі — ДБР).

На цьому етапі українському законодавцю довелося звернутися до досвіду зарубіжних країн, оскільки створення органу такого роду виконавчої влади для України є безпрецедентною новелою.

Найчастіше у працях українських вчених можна зустріти порівняння ДБР із Федеральним бюро розслідувань США (надалі — ФБР). Відзначимо, що такий підхід є досить обґрунтованим оскільки ФБР, утворене у 1908 році, вважається найстаршою і найвідомішою державною спеціальною службою на світовій арені (FBI. Federal Bureau of Investigation [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.fbi.gov/>).

Для того, щоб відповісти на питання чи є українське ДБР аналогом американського ФБР, потрібно проаналізувати як українське, так і американське законодавство, та виділити головні особливості та відмінності цих органів.

За законом України «Про державне бюро розслідувань» ДБР є центральним органом виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції (Про

державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 р. № 794 — VIII. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>).

Оскільки ФБР є одним із найстарших правоохоронних органів у світі, відповідно і його правовий статус змінювався і удосконалювався під тиском соціальних та політичних змін у державі. Сьогодні ФБР є організацією національної безпеки, орієнтованою на розвідувальну діяльність та спрямовану на протидію зовнішній загрозі, поєднує у собі функції розвідки та правоохоронного органу (FBI. Federal Bureau of Investigation [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.fbi.gov/>).

Ідеологія ДБР полягає в тому, що воно розслідує кримінальні провадження, в яких фігурують правоохоронці, судді і найвищі службовці (від міністрів до начальників ГУ).

Основна мета ФБР в тому, щоб охороняти і захищати США, підтримувати і застосовувати кримінальні закони країни і забезпечувати керівництво і послуги кримінального правосуддя для федеральних, державних, муніципальних та міжнародних агентств і партнерів.

Порівнюючи структурні елементи ДБР та ФБР, необхідно зазначити, що Державне бюро розслідувань складають центральний апарат, територіальні органи, спеціальні підрозділи, навчальні заклади та науково дослідні установи.

Кабінет Міністрів України на своєму засіданні 13 грудня 2017 року погодив організаційну структуру Державного бюро розслідувань: 15 управлінь та 4 самостійних відділів центрального апарату, 7 територіальних управлінь, Академія ДБР, Науково-дослідний інститут ДБР.

Структура центрального апарату бюро включає в себе: керівництво, підрозділи, що здійснюють досудове розслідування (перше управління організації досудових розслідувань; друге управління організації досудових розслідувань; третє управління організації досудових розслідувань), оперативні підрозділи (управління супроводження оперативними підрозділами досудових розслідувань; управління оперативного забезпечення та оперативно-технічних заходів; управління оперативних розробок; управління інформаційно-аналітичної розвідки), підрозділи, що забезпечують діяльність (Звіт про діяльність Державного бюро розслідувань. Грудень 2017 — березень 2018. С. 12).

Основними структурними елементами ФБР є Штаб-квартира у м. Вашингтон та регіональні управління. ФБР складається з 15 відділів, серед яких, наприклад, Офіс з питань повноправного працевлаштування (Office of EEO affairs); Офіс генерального юрисконсульта (OGC); Офіс професійної дисципліни (OPR); Офіс суспільних відносин і у зв'язках з конгресом (OPCA); Відділ з адміністративного сер-

вісу (ASD); Відділ з контр-тероризму; Кримінальний слідчий відділ (CID); Інформаційний кримінальний відділ юстиції (CJIS) тощо (Юридична енциклопедія: в 6 т. / Редкол. Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К.: Укр. Енцикл., 1998).

Незважаючи на те, що переважна більшість джерел визнає ДБР абсолютним «аналогом» ФБР, деякі науковці дотримуються протилежної думки. Фахівець Асоціації УМДПЛ Є. Крапивін зазначає, що: «ФБР у першу чергу займається питаннями тяжкої злочинності, тяжкими корупційними злочинами, організованою злочинністю та іншими видами злочинності. Це, по суті, головний орган із розслідування всіх важких кейсів. ДБР розслідує лише злочини чиновників, правоохоронців, суддів та військові злочини. Тяжкі корупційні злочини залишаються за НАБУ». На його думку, порівняння не зовсім доречне, тому що в американців умовно є тяжкі злочини, які дійсно розслідує один орган централізовано на федеральному рівні — ФБР, а всі інші злочини розслідують локальні поліції, яких є безліч (Держбюро розслідувань — ФБР для України?. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.slovoidilo.ua/2018/08/28/pogljad/polityka/derzhbyuro-rozsliduvan-fbr-ukrayiny>).

Можна зробити висновок, що хоча між ФБР у США та ДБР в Україні є чимало спільних рис, а саме: деякі елементи структурної та організаційної побудови, їх схожий статус серед інших правоохоронних органів, але в той же час між ними існує і ряд суттєвих відмінностей на самперед у їх функціях та повноваженнях. Остаточоно стверджувати, що ДБР — є повним аналогом ФБР, на нашу думку, буде недоречно, адже копіювання структури зарубіжного інституту без врахування національних особливостей унеможливило би повноцінну стабільну роботу даного органу.

Науковий керівник: доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент *Свида Олексій Георгійович*.